

Paweł NOWIK, *Pojęcie równowagi prawnej w zbiorowym prawie pracy*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, ss. 262, ISBN 978-83-8061-278-5.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rnp.2018.28.2-11>

Monografia pt.: *Pojęcie równowagi prawnej w zbiorowym prawie pracy* została wydana w Lublinie 2016 r. W tym czasie doszło do rozwoju systemu zbiorowego prawa pracy, ponieważ zjawisko to zaczęło rozszerzać tradycyjny obszar zastosowania, gdzie bardzo ważną funkcję pełni pracodawca oraz strona związkowa. Na gruncie zbiorowego prawa pracy termin „równowagi” był dość często odczytywany w sposób intuicyjny. Jednak pod tym pojęciem można rozumieć wiele znaczeń.

Recenzowane dzieło zostało napisane przez Pawła Nowika. Autor jest pracownikiem Katedry Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Ukończył studia doktoranckie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, broniąc rozprawę doktorską pt.: *Negocjacyjny system kształtowania wynagrodzenia za pracę w Polsce*, pod kierunkiem Grzegorza Goździewicza. Swoje zainteresowanie skupił wokół badań naukowych dotyczących systemu kształtowania wynagrodzeń za pracę oraz systemu rokowań zbiorowych.

Adresatami publikacji są przede wszystkim przedstawiciele nauki prawa pracy oraz osoby, które w życiu zawodowym zajmują się zastosowaniem tej gałęzi prawa. Zatem książka jest skierowana głównie do adwokatów, sędziów, radców prawnych, ale również do działaczy związkowych oraz pracodawców. Celem publikacji jest próba odpowiedzi na pytanie: czy zastosowanie definicji „równowagi prawnej” może stać się trafnym narzędziem do analizy teoretycznoprawnej poszczególnych instytucji zajmujących się zbiorowym prawem pracy? Rozważania Autora posiadają charakter studium doktrynalnego, w którym bardzo ważną rolę pełnią naukowe dociekania. Tego rodzaju rozważania związane są także z definiowaniem kluczowych pojęć, a także z opisem instytucji oraz stosunków społecznych z zakresu zbiorowego prawa pracy. Została dokonana analiza metod regulacji zbiorowego prawa pracy, jak i również aspekt podmiotowy i przedmiotowy.

Monografia została podzielona na cztery rozdziały: I – „Równowaga prawna – zagadnienia ogólne”; II – „Jurydyzacja równowagi prawnej w zbiorowym prawie pracy”; III – „Równowaga prawna w procesie współtworzenia prawa pracy i udziału pracowników w zarządzaniu zakładem pracy”; IV – „Równowaga prawna a spór zbiorowy”.

W pierwszym rozdziale Autor dokonuje wyjaśnień terminologicznych, które ukazują różne sposoby rozpatrywania pojęcia „równowagi prawnej”. P. Nowik wskazuje definicje równowagi prawnej, która została rozpatrywana na tle indywidualnego prawa pracy. Autor przedstawił poglądy doktryny prawa, m.in. Macieja Świąćckiego, Wacława Szuberta

oraz Tadeusza Zielińskiego. Scharakteryzował również prawa i obowiązki stron stosunku pracy oraz wynikające z tego rodzaju współpracy konflikty interesów. Dokonał szczegółowego omówienia uprawnień oraz obowiązków, które wynikają ze stosunku pracowniczego zarówno dla pracodawcy, jak i pracownika. Ze względu na funkcjonujący system prawa pracy, podzielił interesy na dwie kategorie. Pierwszą z nich jest interes prawny pracodawcy i pracownika. Drugą kategorią jest interes każdej ze stron, które są podmiotami uczestniczącymi w stosunku pracy. Zaprezentował również elementy, które wpływają na równowagę prawną stron stosunku pracy. Ze względu na to, że zbiorowe prawo pracy wynika z indywidualnego prawa pracy, P. Nowik w pierwszym rozdziale nie dokonał tylko wyjaśnień terminologicznych, ale również ukazał kontekst historyczno-doktrynalny. Miało to na celu ukazanie źródeł w badaniach dotyczących stosunku pracy, które są nierozdzielalną częścią zbiorowego prawa pracy. Autor w niniejszym rozdziale starał się dokonać próby zestawienia ze sobą pojęć „równowagi prawnej” oraz „funkcji prawa”, aby ukazać rolę wcześniej wymienionych pojęć w doktrynie zbiorowego prawa pracy.

W drugim rozdziale P. Nowik skupił się w dużej mierze na mechanizmie jurydykacji równorzędności społecznych partnerów. Autor rozważał również równowagę prawną jako kategorię analityczną w zbiorowym prawie pracy. Aby można było w odpowiedni sposób zrozumieć mechanizm, w którym zbiorowe prawo pracy oddziałuje na stosunki prawne zachodzące pomiędzy pracodawcą a pracownikami, trzeba dostrzec wielofazowość i złożoność działań ustawodawcy. Wszelkie działania ustawodawcy, dokonywane w zakresie zbiorowego prawa, są determinowane przez aksjologię praw człowieka, która polega na częstym występowaniu sprzecznych racji, które mogą obejmować ochronę interesów pracowników, jak i również pracodawców. Bardzo ważną funkcję w równowadze prawnej pełni równorzędność partnerów społecznych i reguła ograniczonej roli ustawodawcy oraz zasada równego traktowania partnerów społecznych. Autor odniósł się także do aksjologicznych uwarunkowań równowagi prawnej, które są zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Została przedstawiona przez Niego równowaga prawna jako konstytucyjna wartość instrumentalna. Omówił także pojęcie dobra wspólnego, zasadę pomocniczości, zasadę sprawiedliwości oraz solidaryzm społeczny. Uwzględniając najważniejszy akt normatywny funkcjonujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uznał, że największym determinantem równowagi prawnej jest zasada pomocniczości, której zadaniem jest umocnienie uprawnień obywateli oraz ich wspólnot.

W rozdziale trzecim została przedstawiona problematyka stosunków zbiorowych z zakresu prawa pracy. Autor zwrócił uwagę na instytucję rokowań zbiorowych jako instrumentu równowagi prawnej. Za podstawowe narzędzie, które umożliwia osiągnięcie równowagi prawnej, uznał właśnie rokowania zbiorowe, szczegółowo charakteryzując przy tym także ich genezę. W następnej części analizy poddał akty normatywne dotyczące rokowań zbiorowych. Istotnym wątkiem badań jest ukazanie wzajemnego oddziaływania prawa i negocjacji o charakterze zbiorowym, jak i również szczególna rola reguł aksjologicznych. P. Nowik odniósł się także do podmiotów, które są uprawnione do prowadzenia

rokowań zbiorowych. Podniósł także problematykę partycypacji przedstawicielskiej a problemu równowagi prawnej, analizując przy tym zagadnienie zróżnicowania form konsultacji zbiorowych.

W ostatnim rozdziale Autor skupił się przede wszystkim na kwestii konfliktu interesów, który występuje w prawie pracy. Zauważył, że każdy z podmiotów posiadających uprawnienia stanowcze w stosunku pracy wpływa na intensywność, rozmiar oraz natężenie konfliktu interesów. W praktyce konflikt interesów pomiędzy pracodawcą a pracownikiem jest nieunikniony, gdyż wynika to z innych postaw wobec świadczonej pracy. Omówił sytuację, w której dochodzi do przekształcenia konfliktu interesów w spór zbiorowy. Przedstawił zakres podmiotowy, przedmiotowy oraz prawną instytucjonalizację konfliktu interesów. Następnie wskazał na procedurę rozwiązywania sporów zbiorowych. Organizacje związków zawodowych, które reprezentują prawa i interesy ogółu pracowników mogą skorzystać z procedury rozwiązania sporu zbiorowego wynikającego ze stosunku pracy. Pierwszym etapem są rokowania. W razie nieosiągnięcia porozumienia na tym etapie, strony mogą przejść do kolejnego, jakim są mediacje. Jednak w przypadku dalszego braku wypracowania konsensusu, podmioty sporu zbiorowego mogą wziąć udział w arbitrażu. Ostatnim etapem procedury rozwiązywania sporów zbiorowych z zakresu prawa pracy jest strajk.

Uważam, że monografia pt.: *Pojęcie równowagi prawnej w zbiorowym prawie pracy* jest doskonałym źródłem wiedzy nie tylko dla osób, które zajmują się w życiu zawodowym prawem pracy, ale również dla studentów prawa, jak i innych kierunków pokrewnych. Osoby, które interesują się problematyką równowagi prawnej w zakresie prawa pracy znajdą w tym dziele wszelkie potrzebne informacje dotyczące tego zagadnienia. Ponadto, temat ten jest obszernie przedstawiony i analizowany. Daje także wyczerpujące odpowiedzi na pytania związane z badaną problematyką. Układ książki jest przejrzysty, przez co czytelnik nie powinien mieć żadnego problemu ze znalezieniem odpowiednich informacji. Jest to odpowiednia publikacja dla osób, które chcą poszerzyć swoją wiedzę z zakresu zbiorowych sporów pracowniczych w oparciu o pojęcie równowagi prawnej.

*Lic. Daria Mikos*

*Instytut Prawa*

*Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*

*e-mail: daria3425@o2.pl*